

Toruń, 13 V 2025 r.

miejsowość, data

Imię i nazwisko doktoranta: Wiktor Binnebesel

Nr albumu: 503187

Nr PESEL:

STRESZCZENIE ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Dyscyplina naukowa: nauki o sztuce

Tytuł rozprawy doktorskiej: Późnogotycka rzeźba snycerska na dawnej ziemi chełmińskiej po 1466 roku

Streszczenie rozprawy doktorskiej: Praca została poświęcona problematyce późnogotyckiej rzeźby drewnianej na historycznej ziemi chełmińskiej po II pokoju toruńskim (1466 rok). Jej celem było zweryfikowanie i uporządkowanie dotychczasowej wiedzy, opierającej się w znacznym stopniu na ustaleniach z I. 60./70. XX wieku. Dzięki badaniom archiwalnych, muzealnych i terenowych wyłoniono grupę ok. 150 zabytków powstałych, lub znajdujących się obecnie na omawianym terenie. Wnikliwa analiza źródeł, dawnych fotografii, dokumentacji konserwatorskich oraz samych rzeźb pozwoliła na rozpoznanie stopnia ich autentyczności oraz, przynajmniej częściowo, ich proveniencji. Porównawcze analizy stylu i badania źródłowe dały możliwość wyłonienia grup dzieł powstałych najpewniej w Toruniu, szeregu słabszych pracowni ulokowanych zapewne w pomniejszych ośrodkach (np. Brodnicy lub Chełmnie) oraz importów artystycznych (m.in. z Gdańska i Elbląga). Niewątpliwie najważniejszym ośrodkiem rzeźbiarskim omawianego regionu był Toruń. Działo w nim przynajmniej parę warsztatów – udało się znaleźć wzmianki na temat aż 13 aktywnych w tym czasie malarzy i rzeźbiarzy, jednak tylko jeden z nich uchwytny był przez parę dekad i zachowały się świadectwa jego zamożności. To on mógł stać na czele jedynej pracowni w mieście, która zyskała duże znaczenie – tzw. warsztat św. Wolfganga, swoimi dziełami zaspokajający potrzeby niemal całej dawnej ziemi chełmińskiej. Toruńska produkcja rzeźbiarska ok. 1500 roku, pomimo dobrej (choć nierównej) jakości oraz wyraźnej odrębności od pracowni gdańskich i elbląskich, miała znaczenie jedynie regionalne – dzieła przeznaczone do świątyń poza granicami dawnej ziemi chełmińskiej należą do rzadkości. Styl rzeźb wyraźnie wskazał na południowo-niemieckie inspiracje, jednak nie sposób mówić o „bezpośrednich transferach” kompleksów stylistycznych lub przybyciu do Torunia grupy wykształconych tam rzemieślników. Pojedyncze, powielane, przetwarzane i kompilowane motywy zaczerpnięte z powszechnie znanych grafik oraz sztuki południowych ziem Cesarstwa, a także wyczuwalne cechy lokalnego stylu pięknego, wskazują na miejscowe pochodzenie toruńskich twórców. Przyjęli oni częściowo obiegowe formy, czyniąc z pracowni toruńskich ciekawy ośrodek wpisujący się w charakterystyczny dla tej części Europy styl lamany – ostatnie zwarte zjawisko w rzeźbie średniowiecznej.

Wiktor Binnebesel

podpis doktoranta